

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ИШ БИР

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 278 (11476)

1980 чылдың декабрь 2, вторник

1925 чылда
үндүлүктүгүсүн

Өрттө 2 көп.

ОРБИТАДА ТУДУШТУРУЛГА

Космостун үш дүштүгү «Союз Т-3» транспорт кораблы «Салют-6» орбита станциясы-биле 1980 чылдың ноябрь 28-те Москваның-биле 18 шак 54 минута турду туруштуруга. Космонавтылар Леонид Кизим, Олег Макаров болгаш Геннадий Стрекалов олар Чер чогуунун космос делегациясына кирген соонда «Салют-6» — «Союз Т-3» — «Прогресс-11» деп башкарылгалыг эртем-инженерлер комплексин ажылдап агаар.

Космос аппараттарын чоокчулаштырар болгаш туруштуруу үезинде «Союз Т-3» кораблында болгаш «Салют-6» — «Прогресс-11» орбита комплексинин борт системалары чогулчалыг ажылдап.

УЖУДУШКУН БАШКАР ТӨП. «Салют-6» — «Союз Т-3» — «Прогресс-11» орбита комплексинин Леонид Кизимниң, Олег Макаровтун болгаш Геннадий Стрекаловтун ийги ажал хурун ноябрь 29-га

Москваның-биле 12 шакта агаар.

Айтылган программага дүштүр башкарылгалыг ужуушкунун байдалында «Станцияны шилчелер талаа-биле хемчеглерин космонавтылар боттандырган.

«Союз Т-3» кораблында станцияга чедир берген биологтук объекттериниң өзүлдезинге космоска ужуушкун факторларын салдарын өөренип көрү менелдерин космонавтылар агаар берген.

Радио замчыштыр чугалажышкынар түдүлдерин болгаш медицина контролунун мезгилдерин агаар алырга. Леонид Кизимниң, Олег Макаровтун болгаш Геннадий Стрекаловтун деңиз чок байдалга таңчыгары чогулчалыг эртем турар. Космонавтыларын калыкшылынын байдалы эки.

Орбита комплексинин ужуушкуну түгүлүпел турар.

(СЭТА).

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының XXVI съездизинге СЭКП ТК-ның «1981—1985 чылдарда болгаш 1990 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң кол угланышкынары» деп төлевилелиниң дугайында

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИНИН ДОКТААЛЫ

1. Партияның XXVI съездизинге СЭКП ТК-ның «1981—1985 чылдарда болгаш 1990 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң кол угланышкынары» деп төлевилелини чүлдүгү деп санаар.

2. «1981—1985 чылдарда болгаш 1990 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң кол угланышкынары» деп СЭКП ТК-ның төлевилелини бүгү

чоннун чугалажып көөрүңге кирири-биле 1980 чылдың декабрь 2-де парлаар.

3. «1981—1985 чылдарда болгаш 1990 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң кол угланышкынары» деп төлевилелди чугалажып көөрүн күш-ажылчы коллективтерге, өөредилге черлеринге, шериг кезектеринге, партия, профэвилел болгаш комсомол организацияларынга, районнарда, хоорайларда болгаш округтар-

да партия комитеттеринин активиниң хуралдарына болгаш пленумнарына, партияның область болгаш крайлар конференцияларына, эвилелдешкен республикаларның Компартияларының съездизинге, парлаалга, радио болгаш телевидение дамчыштыр, партия, комсомол болгаш экономиктиг өөредилгениң системасына чорудар, а ол ышкаш хамаатыларын чурттап турар черлериниң аайы-биле беседаларны кылар.

СЭКП ТК-ның Чингине секретары Л. БРЕЖНЕВ.

ПАРТИЯНЫН XXVI СЪЕЗДИЗИНГЕ СЭКП ТК-НЫН ТӨЛЕВИЛЕЛИ 1981—1985 ЧЫЛДАРДА БОЛГАШ 1990 ЧЫЛГА ЧЕДИР ҮЕДЕ ССРЭ-НИН ЭКОНОМИКТИГ БОЛГАШ СОЦИАЛ ХӨГЖҮЛДЕЗИНИН КОЛ УГЛАНЫШКЫНАРЫ

СЭКП-ниң XXIV болгаш XXV съездизиниң ажылдап алынган экономиктиг стратегияны амдыралга боттандырышкан. Ленинниң партияны шилчелерин удурулгалы-биле совет улус коммунисттик материал-техниктиг базанын тургузарына болгаш совет кижилериниң чагыр байдалын бедилеринге улам ыялыг чедилешкенин чедип алган.

Ажылчы агынын, колхозну тараачынынын болгаш улусчу интеллигенцияны эвилелди, совет индустриалдык социал-политиктиг болгаш ийелди чагыс эки быжыккан. ССРЭ-ниң улустарының пайыры улам сыры апарган. Социалисттик демократия чаа чадаже көдүрүлген, ажылчы чоннарың хайынгы болгаш бүдүрүлгөч илешкей өскөн, улус депутаттарының Советтериниң, профэвилелдериниң болгаш комсомолдун ролу бедди. ССРЭ-ниң чаа Конституциясы—сайыраңгай социализминин конституцияны хулаап алган.

Ажыл-дүмө социалисттик чурттар-биле ССРЭ-ниң дем каттыштырылган калбарган болгаш байдалы. Тайбын болгаш делегейге кады ажылдажыга дээш, улустарын хосталгазы болгаш хамаарышпас чоруду дээш, делегейин дүшкүрдүт чоруду чавырылдар дээш демиселди. Программаның Совет Эвилели чагылыш чокка боттандырып турар. Делегей

болуушкунуң чорудалганын Совет күүрүенин салдары чайгылыш чок көзү өрар.

Ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунуң сорулгалары шилчелеринге совет улустун, эвилелдешкен бүгү республикаларын ажылчы чоннарынын тургузуушкунуң ажыл-чорудазының Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиянын удурулгучу, башкарыкчы болгаш организацик ролу улам өскөн.

Совет улус келер он чылга (1981—1990 чылдарга) ону таа улуг ажыл-херектерин болгаш чедип алышкынарынын он чылы болуурлар шилчелерин тура-орук-биле кырып турар. СЭКП-ниң XXIV болгаш XXV съездизиниң программасы болгаш шилчелерин удурулгач болурун, совет индустриалдык хөгжүлдезинде чедип алдынган чедилешкенинге даянышкан. 1981—1985 чылдарда болгаш 1990 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезинин кол угланышкынарын амдыралга кылган. ССРЭ-де коммунисттик тургузуушкунуң практикасын олар түнөөн, социалисттик өскө чурттарын дүшкүлгөни барындаалар көргөн, сөзүн чылдарын тодаргай байдалдарына таарыштыр экономиктиг болгаш социал хөгжүлдениң эң чутула айтырылганын талаа-биле СЭКП-ниң стратегияны болгаш тактиказын боттандыраар.

мынарын берген. Беш чыл дургузулган инти шөлү 530 млн. дөңгөлүн мөрт чурттага бажынарып туткан. 50 ажал млн. кижи чурттага байдалдарын экижидип алган. Ам хоорайларын чурттагы чогуунун 80 чыгым хуузу тус-тус квартираларда чурттан турар.

Өөредилгени, культураны, кадык камгалаанын, боттандырып болгаш спорттун талаанын улам ыялыг дөңгөлө, кадык алышкан. Чогуун-ахштанарына тус-тус талаанын байдалдарын тургускан.

Ажылчыларын бүгү-инти ортумак өөредилгени боттандырып келген. Кадрлар белектээр калбарган. Профтехуилешкелерге 12,5 млн. оолдар болгаш кыстар профессия алган. Дээди болгаш тускай ортумак өөредилге черлери 10 млн. специалисттерин белектээр.

Эмчилер саны 1975 чылда 834 млн. кижи турганында 1980 чылда 1 млн. чедир, а 10 муң чурттагыларга олаштыр алдыга, эмилер орунуларын саны — 118-тен 125 чедир көдүдү. Санаторийлерин, даштаналга бажынарынын, пансионаттарын, школа пазыны чедээр урулар албан черлерин, пионерлер лагерлериниң, пионерлер болгаш школа-интернатын чедип калбарган.

Бойдусту камгалаар, бойдус курлавырларын чоп ажылдаар болгаш дагы катан тургузар талаа-биле кадык хемчеглерин боттандырып чоруткан. Ол сорулгаларга чарыгдалар 1,5 катан өскөн.

Ажыл-дүмө социалисттик чурттар-биле кады ажылдажыга улам-ла янзы-бүр талаанын апарган. ЭДЧ кезигүүнү чурттарын социалисттик экономиктиг интергациянын үр үезин Коммунисттик программаны боттандырып уламчылаан. Хөгжүп өрар болгаш капиталисттик чурттар-биле экономиктиг харылдаалар калбарган.

Бир эвес планын ажыл-агыйнын артык күштүн улам долу ажылдаан болза, бүдүрүлгөч курлавырларын эргилде улам паскейлиг кириген болза, чедилер-биле демиселди улам чуткүлдүп чоруткан болза, экономиканы хөгжүлдериң болгаш социал сорулгаларын шилчелеринге, чедилешкенин моон-лаа улуг болур турган. Доктаатынган планынын чамалык адырлар болгаш бүдүрүлгөч күсүлгөдөн.

И. 1981—1985 чылдарда болгаш 1990 чылга чедир үеде чурттуң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезинин кол сорулгалары

Келер беш чыл — коммунисттик материал-техниктиг базанын тургузарына, индустриалдык харылдааларын хөгжүлдериң, чаа кижи кижиңдеринге чаа улуг базам болур. Ол үеде сайыраңгай социализминин агараларын болгаш аажок улуг күштөрин эң долу ажалыларын хандыраар, оң материалдык болгаш угаан-бодал байдалдарын, бүдүрүлгөч болгаш эртем-техниктиг күчүн дика улгаттырар. ССРЭ-ниң социал үндүзүн — ажылчыларын, тараачыларын болгаш интеллигенциянын бузулбас эвилели, быжыгар, улустарын пайырыла быжыгар.

Дээди сорулгалык — чоңун амдыралынын материалдык, болгаш культуругү денеленин чайгылыш чок көдүрер, бүгү индустриалдык хөгжүлдениң ажылчы чорунун улам ыялы бедилеринге, күш-ажылдын бүдүрүлгөчүлүгүн улазыдырга, совет кижилеринин социал болгаш күш-ажылчы илешкейин өскөргө үндүлгөш, кижиңиң бүгү талаагы сайыраңгай таарышкан эң аң байдалдарын тургузары болур болуун экономиктиг стратегияны боттандырып Коммунисттик партия сөзүн чылдарга чайгылыш чок уламчылаар.

Онү бажындаалаш, чоокку он чылда: индустриалдык улам ыялыг социал депилгезин хандыраар, чоңун чаагай байдалын бедилеринин кадык программанын боттандыраар.

Ажыл-дүмө белик шынарыг болгаш янзы-бүрү хейирдиң продукттарын, үлгүлүр бараанын, культурамдыралга ажылчы чүлдөргө бүгү чоңун хергелдешкен улам долу хандыраарына таарышкан байдалдарын тургузар.

Чоңун амдыралының чурттага болгаш культурамдыралга байдалдарын экижидер, өг-бүсү бурун тускай квартираларга кодулду хандыраар турарын чедип алыр, хоорайларын болгаш суурларын коммунал ажыл-агый болгаш транспорттун чаагайжылдыгына хөгжүдөр.

Кижилерин амдырал-ажыл-чорудалганын эң чутула камга — күш-ажылга халы чарыкталарын боттандыраар, оң байдалдарын экижидер болгаш кижилер, белик бүдүрүлгөчү болгаш чогадык амдыралына кадык агараларын хандыраар, угаан болгаш күш-ажылдын аразында боттуг ыгалдарын чайдаларынын, агардыр күш-ажылды индустриалдык күш-ажылды бир янзы, хейир болууларын оруу-биле дика бурунлаарлар.

Демографияны даштыг политиканы чорудар, социалисттик индустриалдык эң чутула эге үндүзүн кылдыр өг-бүлөни бы-

жылдарына, не болурун күш-ажылчы болгаш хай-интиг ажыл-чорудалга хөгжүлдешкенин паскейлиг кирижиле-биле таарыштыр дүштүргөргө эң эң байдалдарын тургузарына иди бээр. Ажыл-төлдү болгаш күш-ажыл кылдыр шыдаларын индустриалдык күш-биле төлдөрүн экижидер, кижилерин янзын улазыр болгаш күш-ажыл белик паскейлиг улгаттырар, чоңун кадык быжыгалаар талаа-биле хемчеглерин боттандыраар.

Кижилерин ден-дески угаан-бодал амдыралына, культураны үнелүг чүлдөргө чоңа чедилер болуруна тааржар агараларын калбартыр, эртем-билигин болгаш культураны улам ыялы көдүрер хандыраар, моон-шымар кижиңилгезин күштөлдөр, күш-ажылды болгаш индустриалдык ажыл-агыйын коммунисттик өг-бүсү көрүп хандыраар.

Ажыл шатын улам ажылчы кылдыр ажылдаар, оң бүдүрүлгөч эвес чарыгдаларын болгаш чидиргелерин чайдала индустриалдык дүлдөө хандыраар хөгжүлдериң бажы ажыл-агыйын ажылды чидиргелерин үндүлгөш, ажылчы чоннарың хостуг үе-шатын көдүдөр, даштаналганын, малаңга аныктар даштаналганын хейирлерин болгаш ону организастар сайыраңгайжыдаар.

Хоорайны болгаш көдөңүн аразында боттуг ыгалдарын чоруту ажал эртер, чурттуң бүгү республикаларын болгаш районнарына чоңун амдыралының байдалдарын экижидер.

ССРЭ-ниң нацияларын болгаш биче улустарының бүгү талаагы хөгжүлдешкенин база чоокчулашырга, индустриалдык социал чыгыс аай бүдүштүг болурун күштөлдериңге, кижилерин төмүлдү чаа индустриалдык болур совет улустун ийел-политиктиг чайгыс экин быжыгалаарына иди бээр.

Индустриалдык улам ыялыг экономиктиг депилгезин, индустриалдык хөгжүлдешкенин, оң ажалын бедилеринге болгаш эртем-техниктиг депилгезин дүргелешкенин үндүлгөш, «материал-техниктиг базанын шынар талаа-биле ажал чарыкталарын хандыраар».

Улам ажыл-агыйын чыгыс аай коммунисттик болур ССРЭ-ниң экономиктиг шынарын болгаш балалык хөгжүлдериң, оң бүгү адырларын болгаш эвилелдешкен республикаларын ажыл-агыйларын чогуур пропорциялыг кылдыр өстүрерин боттандыраар.

(Улантыш 2-ги арыда).

I. 1976—1980 чылдарда болгаш 1990 чылга чедир хөгжүлдезинин болгаш чоннун чаагай байдалының өзүлдезинин кол түннелдери

Онү беш чылда улус ажыл-агыйн индустриалдык бүдүрүлгөч бир дески шынарын хөгжүлдериң, оң ажылчы болгаш ажылчы шынарын бедилеринге үндүлгөш, совет улустун чаагай байдалын улам ыялы көдүрерин улазыр СЭКП-ниң XXV съездизинин доктаргайлаанын улазышкынага дүштүр хөгжүл келген. Чурттуң нацияла байлаа өскөн. Бүдүрүлгөч болгаш эртем-техниктиг күчүн, экономиканын бүгү адырларын өздүлгөш чедип алдынган. Совет күүрүенин камгалаар арга-мергелери чогуур денелде тузуп келген.

Тоску беш чылдымга депизерге национал — орусга 400 млрд. рубль, үлгүлүр продукциясы—717 млрд. рубль, көдөз ажыл-агый продукциясы—50 млрд. рубль көдүдөр. Национал орулгалын бедилер дарт кезин чоңун шуут хергелешкени, чурттага болгаш социал-культура тургузуушкуну ажылдаан.

Улам ажыл-агыйга капитал салышкынары 635 млрд. рубль болган. Кол фондустар 1,4 катан улгаткан. 1200 ажал улуг үлгүлүр бүдүрүлгөчлериң ажылдаа кириген.

Экономиканы үндүзүн—аар үлгүлүр улам ыялы өстүрерин хандыраар. Техниктиг депилгезин тодаралып турар адырлар дүргөн хөгжүп келген. Олар чүлдү казып тывары, электроэнергиян ажалдап үндүрер, кара болгаш өңүг металлдарын бүдүрер көдүдөр. Уластуң хергелде бараанынын кылып үндүрер 21 хуу, оң индустриалдык культурамдырал улазышкынын бараанын 41 хуу өскөн; кызылдарың асортментин калбарган, оларын шынарын экижидер.

Эртем-техниктиг депилгезин темпелер дүргөдөн, улус ажыл-агыйында чаа техниканы илешкелерин хемчелдери өскөн, бүдүреринин техниктиг денелди бедди. Ол сорулгаларын шилчелеринге совет эртем улуг салышкынын кириген.

Партиянын агар политиканын чайгылыш чокка чорудуп келген. Улам-ла индустриалдык бүдүштүг болуп кел чылдар көдөз ажыл-агыйнын материал-техниктиг базанын быжыккан. Ол адырга бүгү комплекс талаа-биле капитал салышкынар 170 млрд. ажал рубль, азы улус ажыл-агыйына капитал салышкынарынын инти хемчелгезин 27 ажал хууу болган. Көдөз ажыл-агыйга 1,8 млн. трактори, 1,3 млн. чык автомобили болгаш 540 муң чыгым тарал комбайны, мал ажылыга болгаш мал чедерин бүдүрерин дика хай машиналарын, 400 млн. тонна чыгым минералдык кемичилдизин берген. Күш-ажылды энергия хандырылган 1,4 катан өскөн. Иригайонунг болгаш мелпозитивтиг тузуг талаа-биле ажылдарын улуг хемчелдере чоруткан. Суугарылаар болгаш кадыгар черлерин шөлү барык 35 млн. гектар четкен. РСФСР-ниң Кара эвес хараңууг зоназына көдөз ажыл-агыйн хөгжүлдериң комплексниң программанын боттандырып келген. Көдөз ажыл-агый бүдүрүлгөч концентраттары болгаш специаластаары, агроүлгүлүр интергацияны улам ханы болгаш янзы-бүрү характерлиг болуп бар чыдар.

Көдөз ажыл-агый продукцияны бүдүрерин өстүрерин хандыраар. Беш чыл дургузулган тараачыны чылда ортумак инти чылаазы бир-ле дугаарында 200 млн. тонна ашкан. Элт, сүт, чургаа, хөвөн болгаш өске-даа продукция бүдүрерин көдүдөр.

Транспорт улам ыялы хөгжөн, оң техниктиг чедилешкенин экижидер. Чүдөр сөөртүргөне холбай дамчавар, далай болгаш автомобиль транспортуна, а пассажирлер аргыштырып сөөртүргө—агар транспортуна, ролу бедди. Байкал-Амур демир-орук магистралың—тузугулуучулары,

ССРЭ-ниң экономиктиг чалгыс аай улус ажыл-агый комплекс кылдыр хөгжүп келген. Республика бурзунуң экономиктиг күчүзү дика улгаткан.

Ылангыя чурттуң чоңу болгаш чоң талаа районнарына девелопер-бүдүрүлгөч комплекстерин дүргөн тургустунулаан. Барын Сибирь нефть (газ) континентин кириштири тывык 2,1 катан, газ 4,3 катан көдүдөр.

Эртем-техниктиг депилгезин, эргелен башкарынын сайыраңгайжыларына үндүлгөш, бүдүрүлгөч ажылчы чоруну бедилерин чедип алган. Индустриалдык күш-ажылдын бүдүрүлгөчү 17 хуу немей өскөн. Күш-ажылдык бүдүрүлгөчүлүгүн хандыраарынын күсөл-биле үлгүлүр продукцияны немей өздүлгөш 75 хууу, көдөз ажыл-агыйга — бүгү немей өздүлгөш, тузуга—тузуг-монтаж ажылдарын немей өздүлгөш 90 хууу алган.

Социал айтырылганын шилчелеринге чаа улуг базамын кылган. Чоңун амдыралдык депилгезин бедилеринге национал сорулгалар беш чыл дургузулган 329 млрд. рубль ажал-хөргөниң тоску беш чылдаазында хойчу берген. Совет кижилеринин материалдык болгаш угаан-бодал илешкел-хергелдерин улам долу хандыраар келген, оларын күш-ажылдын болгаш амдыралынын байдалдары экижидер.

Чоңун кижи сайыга олаштыр боттуг орулгалар 17 хуу бедди. Ажылчыларын болгаш албан-хаакчыларын ортумак ажал төдөрүн 15 ажал хуу болгаш индустриалдык ажыл-агыйнын колхозчуларын орулгалары — 26 хуу өскөн.

Кара болгаш өңүг металлургияны, хомер-даш, сланец болгаш пес-таама үлгүлүрүн, тузунуң көдөз ажыл-агыйнын, демир-орук транспортунуң ажылдакчыларын чамдык категорияларын күш-ажыл төдөрүн улгаткан. Бүдүрүлгөч эвес адырларын ажылдакчыларын тарифтиг шынары болгаш эрге-дужаал шынарын бедилери ышкан ылазы улус социал хемчегин чорударын дооскан, оң түннелди 31 млн. ажалчыларын болгаш албан-хаакчыларын ажал төдөрүн улгаткан.

Хергелдериң индустриал фондустары беш чыл дургузулган 327 млрд. рубль болган, ол фондустары күсөл-биле халас өөрдүлгөш, медицина дузалачыны, пазыла-кыраанда материалдык хандыраары болгаш социал өске-даа хемчеглерин боттандырып келген. Чоңун кижи сайыга олаштыр санал көдөргө, ол фондустарын төдөлгө болгаш чыгылдер 1975 чылда 354 рубль турган болза, 1980 чылда 438 рубль чедир өскөн.

Аа-чурттуң Улуг дайынның кирижкелеринин материалдык, амдырал-чурттага байдалдары, колхозчуларын болгаш улус ажыл-агыйнын дика хай адырларын ажылдакчыларын чамдык категорияларын пенсия хандыраары экижидер. Кадык камгалаанын албан черлеринге аш-чеге болгаш эмнер садып алырына норма-индикаторын бедилген. Инти эртем школаларын I—V класстарын өөрдөлгө номнарын халас бээр болуурган. Социал өске-даа хемчеглерин чоруткан.

Аш-чеге болур болгаш аш-чеге болбас хой-хой бараанын хергелдериң өзүп үргүлгөш. Хандыраар черлери улам хөгжөн. Үрүмкөп садылгар бараан сазыганын 24 хуу, амдыралга аш-дүз чедилеринин хемчегин — 43 хуу улгаткан.

Чурттага тузугу калбак хемчелдере чоруткан. Ол сорулгаларга беш чыл планыга төдөлгөтүнгөндөн хайы—87,2 млрд. рубль хемчелдиг капитал салыш-

(Уланчызы, Эгези 1-ги, 2-ги арыннарда).

1981—1985 ЧЫЛДАРДА БОЛГАШ 1990 ЧЫЛГА ЧЕДИР ҮЕДЕ СССР-НИҢ ЭКОНОМИКТИК БОЛГАШ СОЦИАЛ ХӨГЖҮЛДЕЗИНИҢ КОЛУГЛАНЫШКЫННАРЫ

(Уланчымы. Эгези 1-ги, 2-ги, 3-кү армандар).

Балык өстүрөр балык ажал-агынын херелээр деринишкы-
нны бугурун үндүрүн көндүрүр.
Мал чөмү ажал алыр бугу чөмүрү машиналар бугурун-
гезин алыр калбарлар. Органитк чөмүчидилер бол-
базырадыр талам-биле жашыларын, ол чөмүчидилер-
лерин хөргөтө тапшырырга ажаллар ар чык сөөтүр
машиналарын, мал чөмүчидилерин ажал-агынын сөөтүр
чүлөрүн, а ол чыкыл сүт соодукуларын — резервуарларын
бугурун көндүрүр болжаш бугурун күчүлөрүн хөргө-
дөрүн көндүрүн.

Туугу, орук болжаш коммунал машина туугушкунуна туугу
бугурун гезинин бугу чөмүчидилеринин кол ажалларын комп-
лекстик механизастар беким бугурун күчүлөрүн машиналарын
тургузар болжаш оларын бугурун үндүрүн шингездиле
алыр.

Боду чөмүрү күчүлөрү чөмүр казар транспорт машиналарын,
мын белектээр ажалларын механизастарына, мелоритин
туугушкунуна болжаш коммунал ажал-агынын ажаллар
техниканын чаа хөргөдөрүн бугурун үндүрүн шакыччы-
дар.

Механизастарына, хол-биле кылар ажалдын туугу-
монгаш херелесдерин болжаш туугу-шөргөдөр машина-
ларын техниктиг дениелер бекимдер, номеклатурадын кал-
барлар болжаш бугурун көндүрүр. Туугу материалдарын,
кымыларын болжаш чып сөөтүр конструкторларын белек-
чөргөтө херелээр комплекстиг технологиюту шугуларын
болжаш деринишкынин тургузарын болжаш туугу-биле
бугурун үндүрүн шингездиле дүргөдөр. Цементин
куртар ара-биле кылар беким бугурун күчүлөрүн автоматт-
шугуларын бугурун көндүрүр.

Чик болжаш ажал-агынын үндүрүнү машина туугушкуну-
на технологиюту чөмүчидилеринин механизастарын болжаш
автоматтандырыр, көдө ажал-агынын чиг-эни болжаш
жыгыларын, оюу болжашырадыр, каалаган база х-
регелесчөргө хөргөдөр оң чидирин кымыларын, ол ш-
кыш бугурун турар продукциянын шымын экжидерин,
ассортиментин калбарларын хандырар турар ажалдын
беким машиналарын болжаш деринишкынин чөмүчидиле кы-
лар болжаш бугурун көндүрүр.

Үр үеде каалагандарын ажал-агынын продуктуларын болжаш
чартык фабрикалар белектөрүн, ажал-агынын болжаш үлгү-
тур баранарын саваларына болжаш шарымырга херел-
лээр деринишкынин бугурун көндүрүр.

Электрониканын чөмүчидиле ажалдын, информация ажалдын
кылар талам-биле ажалга ажалдык машиналар болжаш
деринишкынин системаларын полиграфия үлгүлөрүн тур-
гузар. Өтпөзүр паралага машиналарын, беким шымын
паралага ажаллар автоматтандырган деринишкынин
бугурун улам ийик көндүрүр хандырар.

Хүн бүрүнү амидарына ажаллар электрониканы бугу-
дөрүн көндүрүр болжаш ассортиментинин бугу талам-
калыбар. Оң ажалдыктын экономика талам-биле
ажалдын, ийик болжаш чараш шымын бекимдер.

Туугу материалдарын, туугу конструкторларын
болжаш хөргөдөрүн үлгүлөрүн продукциянын хөмүчидиле
17-19 хуу көндүрүр. Туугу хөмүчидиле болжаш күш
көргөчүлөрү, ол өртөз, бажычкын, туугу хөмүчидиле
күдүлүлөрүн база оларын чыгып өтпөзүр чөмүр беким-
дерин хандырар турар кымыларын бугурун колдоды
көндүрүр көргөдөрүн.

1985 чылда 140—142 миллион тонна цементин бугурун
Беким марканы болжаш тусай цементтер бугурун кал-
барлар.

Чыгып бөзү электростанцияларын хуурун болжаш шак-
тарын, металлургия болжаш фосфор шактарын, үлгүлөрүн
да бажычкын болжашырадыр ажалларын болжаш хө-
мүчидиле ажаллар фабрикаларын артынчыларын ажаллар
турган хөмүчидиле материалдарын бугурун талам-биле
күчүлөрүн хөргөдөр. Руудардын, өскөдөр чыгып кылар
туугу материалдарын үлгүлөрүн улам ийик хөргөдөрүн
хандырар. Шикел, мезгилги хөмүчидиле шикел, туугу фел-
сынын болжаш сынтыхкы кымыларын бугурун көндүр-
дөр, оларын шымын бекимдер.

Дениелерин дөмүр-бетон металл болжаш хырбалаан ийик
конструкторларын бугурун калбарлар.

Цемент, шик, туугу бугурун гезинин энергия камаар ар-
ганы берит турар технологиянын, дөмүр-бетонун чыгып-биле
болжашырадыр кымыларын, кереметтик кымыларын курга-
дыр болжаш камналгыг метоттарын, чыгып-биле агрегаттар-
ын ажалларын болжаш ийик чыгып ажалларын ажалларын
ажалдык ажалларын чөмүчидиле кымыларын болжаш хөргө-
дөрүлөрүлөрү. Камналгыг, одалга приборларын болжаш
санитар-техниктиг деринишкынин, автоматтандыган одалга
көндүлөрүн болжаш көдө деринишкынин бекимдерин көндүр-
дөр.

Туугу бугурун гезинин техниктиг эде чөмүчидиле шикын
уламчылар.

Күжүлүр хөргөдөр чутай тегеринге ажаллар чутай бол-
жаш доломит далагын көдө ажал-агынын чөмүчидиле бөзүр
калыбарлар.

Күш-ажалдын бугурун күчүлөрүн 16—19 хуу бекимдер.

Арга-мын, пеллолоза-сазын болжаш ийик болжашырадыр
үлгүлөрүн продукциянын хөмүчидиле 17-19 хуу көндүрүр.

Ийик белектел үлгүлөрүн улам ийик хөмүчидиле хандыр-
дар, бугурун гезинин ийик белектелерин болжаш орук ту-
дуга ажаллар беким бугурун күчүлөрүн машиналар-биле хан-
дырар. Ийик белектелерин күш-ажалдын болжаш амидарлар-
ын бекимдерин экжидер. Чүртүк Европа көдөзө ар-
ганын чыгып чиг-эти куралдарын далагандар турар бөдөү
чөмүчидиле когарал бөдөүлөрү болжаш ажаллар. Арга-
зын өстүрөр, ийик белектелер болжаш болжашырадыр
талам-биле комплекстиг бугурун гезинин организастар
Бекимдер. Ийик болжаш сызын продукциянын дениелер
хөргөдөрүн бугурун мурдасын хөргөдөр, хөргөдөрүн
ылгал далагандар бугурун 1,5 хире катар, ийик-болжаш
болжаш пеллолоза-сазын пеллолоза бугурун 1,25 катар,
картонуу 1,3—1,4 катар болжаш сызынын бугурун 18—20
хуу көндүрүр. Паралага ажаллар сызынын ассортиментин
мелоритин калбарларын болжаш оң шымын ажал экжидерин
хандырар турар технологиюту чаа чөмүчидиле ажаллар
болжаш материалдарын тургузар база шингездиле алыр. Ма-
кулатурин хөмүчидиле ажаллар. Мебель бугурун кал-
барлар, оң ассортиментин, шымын болжаш элп-ча-
раш чөмүчидиле экжидер.

Көдөзө чүртүлгө туугуна ажаллар-биле пеллолоза
мын бажычкын бугурун үндүрүн күчүлөрүн улагаттар
болжаш хөмүчидиле көндүрүр.

Ийиктин чиг-эниден пеллолоза болжаш өскө-дөз чартык
фабрикалар үндүрүр алыр көндүрүр.

Күш-ажалдын бугурун күчүлөрүн 16—18 хуу бекимдер.

Чөмүчидиле херелел баранарын бугурун мурдасын хө-
мүчидиле.

Чөмүчидиле херелел баранарын бугурун турар ажалларын,
бугурун гезинин бекимдер бекимдер бугурун күчүлөрүн те-
хника, мурдасын технология-биле хандырар болжаш оларын
беким шымын чиг-эти чаа материалдар-биле улам догу
хандырар талам-биле хөмүчидиле ажаллар ийик болжаш
бөдөүлөрүлөрү. Совет экжидерин ажал оар хөргөдөрүн
дөмүчидиле баранарын ассортиментин улам ийик калбар-
ларын болжаш сынтыхкы кымыларын база шымын бекимдер
хөргөдөрүн. Чөмүчидиле хөргөдөр баранарын бугурун гезинин
хөргөдөрүн бажычкын болжаш специализациянын
хөргөдөрүн.

Ийик үлгүлөрүн продукциянын хөмүчидиле 18-20 хуу көндүр-
дөр. Хөмүчидиле хөргөдөрүн беким шымын баранарын,
сынтыхкы мурдасын хөмүчидиле ажаллар, дүктөн, турдун, дө-
дөз кымын бөз ажал болжаш ажал кымын хөргөдөр, ий-
иктен бөз ажал болжаш хөргөдөр трюктаж ажал, хөргөдөр
хөргөдөр кымыларын, ажал бөрттерин, кымын ажал бол-
жаш ажал бугурун көндүрүр. Ийик турдуга хөргөдөрүн

баранарын бугурун көндүрүр база оларын шы-
мын бекимдерин оңа кичээлгө салыр.

Беким бугурун күчүлөрүн пневмомеханиктиг, роторлук болжаш
боду долгара, аргылар машиналарын, хөмө чөмө аргылар
станоктарын, пест-тавымын үлгүлөрүн чөмө шуудар хөмө
улазын долгара машиналарын, үлгүлөрүн хөмө-сазындал, дүктөн,
трюктаж болжаш далагандар ажалларын комплекстиг ме-
ханизастарына болжаш автоматтандыган шугуларын, пест-
тавын, трюктаж каласта бугурун, аргылар материалдарын
кымыларын үлгүлөрүн чөмө технологиюту чөмүчидиле улам
каала-биле шингездиле үндөүлөү, чик үлгүлөрүн
бугурун гезинин техниктиг деринишкы калбарларын
уламчылар.

Бугурун пест-тавын материалдарын структуралык экжидер,
ол соруга-биле трюктаж кымыларын болжаш ажалдык
материалдарын кымыларын санын көндүрүр. Техниктиг хө-
ргөдөрлөр ажаллар натуралдык волюкларын — хөмөчидиле,
а пест-тавын ажал аргылар материалдар-биле болжаш
шаа-биле солур.

Күш-ажалдын бугурун күчүлөрүн 16-20 хуу бекимдер.

Култура-амидарга болжаш ажал-агынын хөргөдөрүн
баранарын бугурун гезинин 1,4 катарга ээзес көндүрүр,
баранарын шымын дика бекимдер, ассортиментинин
үлгүлөрүн чыгып, экжидер. Үр хуулаа ажаллар ажал-агы-
нын хөргөдөр чаа болжаш камналгыг, хөргөдөрүн, мөзүлү
болжаш ажалдык шымын экжидер, ажаллар элп-ча-
раш, техника талам-биле ажал кымыларын бугурун шымын
сактырадыр, ол кымыларын бугурун деринишкы болжаш
техниканын ажал чөмүчидиле ажаллар.

Фабрика-биле ажалдыгынын турар ажал-агынын хөргөдөрүн
хөргөдөрүн, оң хөргөдөр баранарын, санитар-тех-
никтиг кымыларын, улазын, чыгып ороод-салка хөргөдөр
хөргөдөрүн, көдө ажал-агы ажалларын үрмөк ме-
ханизастарын, ол шыкш урун чурулга болжаш тех-
никтиг чөмүчидиле, спорт болжаш турмизге хөргөдөр баран-
арын бугурун дика калбарлар. Хамаатарын элп-ча-
раш турар амидарга ажалдыгынын машиналарын, элп-ча-
раш болжаш транспорт хөргөдөрүн, артык хөргөдөрүн негел-
дерин бүрүн хандырар.

Култура-амидарга болжаш ажал-агынын хөргөдөрүн
баранарын өстүрөр талам-биле үлгүлөр ажалларын да-
рагандык оңадаларын доктандыр: радио үлгүлөрүн 1,7—
1,9 катар, харылаа хөргөдөрүн үлгүлөрүн 1,5—1,8
катар, электроника үлгүлөрүн 1,8—1,9 катар, хөмөчидиле
үлгүлөрүн 1,4—1,6 катар, ажалдык автомобиль үлгүлөрүн, ка-

ра металлургия, чик болжаш ажал-агынын үлгүлөрүн база
электроника үлгүлөрүн хөргөдөр машина туугуна—1,4
—1,5 катар, прибор туугуна, туугу материалдарын үлгү-
лөрүн, ийик болжаш ажал болжашырадыр үлгүлөрүн 1,3—1,4
катар өстүрөр.

Балык үлгүлөрүн чөмө садар балык продукциянын
хөмүчидиле (консервалар-биле катар) 10—12 хуу көндүрүр.
Балык продукциянын ассортиментинин улам ийик кал-
барларын, шымын бекимдерин, дик болжаш долгара каа-
малдык, балыктын кымын кымыларын, кымыларын, хөмө-
чидиле, дуура кал балыктын, балык фелсин болжаш чартык
фабрикаларын бугурун гезинин көндүрүр хандырар.

Чүрт ийиктен болжаш СССР-нин эриктиринин чөмүчидиле да-
ла-лардын бөзүлүлөрүн көндүрүр, балык куралдарын
камактарын күндөдөр. Хөмөчидиле, салтар хөмөчидиле
хөмөчидиле, ол шыкш хөмөчидиле болжаш өскө-дөз балык хө-
мөчидиле ажал-агыларга балык көндүрүрүн дүргөдөз тем-
пел хөмөчидиле, ол ажал-агыларга продукция бугурун 1,8
—2 катар өстүрүн хандырар. Делеге оңадалын ажал хө-
мөчидиле шингездиле кымыларын болжаш оң биологик курал-
дарын ажалдык кымын ажалларын ажалларын калбар-
лар.

Судноларын техника талам-биле чартык дерин, оларын
ийи шымын балык дилер, экжидерин бажычкын, балык
туугу хөргөдөр-биле, балыктар база технологиюту дерин-
лөр-биле дерин, балык шыгырга болжаш өскө-дөз материалдар-
ын, ол шыкш олар чүр-биле чөмүчидиле ажал хөмөчидиле,
порттар судноларын сөмүчидиле хуулазын кымын тур-
ган, балык туугу флоту беким бугурун күчүлөрүн суднолар-
дын болжаш оларын ажалларын экжидер.

Бугурун гезинин көндүрүр колдоду күш-ажалдын бугурун
чүлөрүн бекимдер турган, чөмөчидиле алыр.
Чүрт үлгүлөрүн продукция хөмүчидиле 1,4 хире катар ө-
стүрүн, баранарын база кымыларын шымын болжаш
ассортиментин экжидерин хандырар.

Тус чөмүчидиле чиг-эниден болжаш материалдарын, үлгүлөрүн
база көдөз ажал-агы бугурун гезинин артыкшылыктарын
чөмөчидиле хөргөдөр баранарын болжаш үлгүлөр кымыла-
рын үлгүлөрүн көндүрүр. Тус чөмүчидиле минералдык чиг-
эни шымын, лозанын, соргон болжаш үлгүлөрүн ажал чиг-
эни өткө-дөз хөргөдөрүн културлук сорттарын өстүрүн
калыбарлар.

Бирги элп-ча-раш ийиктерин, пенсионерин, ол шыкш
сезонор арзындагы үеде мөдө чөмүчидиле ажал-агынын ажал-
га, бажычкын ажаллар чөмүчидиле калбарлар.

Балыгы үлгүлөрүн бугурун гезинин төп турар чыгып суу
болжаш ийик аржыларын ажал турган, техника ажал-
агыларын турарын калбарлар.

Чөмүчидиле, калбарын, ажалдыгынын, шымын болжаш
субстраттык култураларын бугурун гезинин көндүрүр. Үлгү-
лөрүн чаа саатарын болжаш ажалдыгынын тармын
болжаш бар тармактарын чартык ажалдык үлгүлөрүн.
Тармактарын сорт болжаш улазын шымын экжидер,
ийик култураларын шымын сорттарын көндүрүр тармын.
Чаа болжаш ажал, кат-чөмөчидиле хөргөдөр кооперация-
нын дөмүчидиле болжаш холхоз рыноктарын салгыларын
улам калбарлар.

Көдөз ажал-агы култураларын үрчөмчидиле ажал-
агынын системалык экжидер, оң үлгүлөр үлгүлөрүн ажал-
агынын дүргөдөр, чаа-чаа болжаш продуктлук сорттарын,
гидридерин бугурун гезинин дүргөдөр үлгүлөрүн шымын
шымын бекимдер. Дүжүтүр хөргөдөрлөрүн, ажалдык
болжаш бөз үлгүлөрүн чидирин култураларын үлгүлөрүн ка-
ла-галанын биологик ажалларын каала-биле ажаллар. Ку-
рууларын, чиг-эниден, тармак тоорукту, сояны, карто-
фелди болжаш өскө-дөз култураларын өстүрүн индус-
триалдык технологиянын хөргөдөр.

Мал ажалдыгынын продукциянын улам ийик өстүрүн, мал
биле күшүнү продуктлук чөмүчидиле бекимдер хандырар. Үлгү-
лөрүн ортума-биле 17—17,5 млн. тонна (көз элп), сүтү
17—99 млн. тонна, туугуларын 72 миллион тонна ээзес
жөмө, дүгү 470—480 млн. тонна чедир бугурун чөмөчидиле алыр.
Ийиктерин продуктлук чөмүчидиле, сүтүн шымын
экжидерин чөмөчидиле алыр. Ийиктиг бола малдын чөмөчидиле
дүргөдөрүлөрү болжаш тоорук чөмөчидиле, чөмөчидиле
хөргөдөрүлөрү турган, ийик элп бугурун өстүрүнүн бар ар-
галарын калба-биле ажаллар. Элпик мал болжаш күш
ажал-агынын калбарлар хөмөчидиле боттандырар. Ийик,
чыгып, тоолуу болжаш оң ажал-агынын ажалларын, хөмө-
чидиле балык өстүрөр, ажал ажалар, тоорук кылар ажал-
агынын хөмөчидиле ажалдыгынын үлгүлөрүн.

Хөмөчидиле бугурун гезинин өстүрөр, үлгүлөрүн чааа
ажалдык бугурун гезинин күшүнү калбарлар. Тускалгы-
нын ажал-агынын фермаларын болжаш куртачкы
чөмүчидиле хуулаа ажал-агыларга хөмөчидиле ажал
дүргөдөрүн бар аргаларын экон-биле ажаллар. Хөмөчидиле
дүгү, каруулау болжаш хөмөчидиле ажал-агынын өскө-
дөз продукцияларын бугурун гезинин талам-биле көндүрүр.
Ол ажалларын бугурун гезинин баазанын быгыптал, мезгил-
таттыган үлгүлөрүн фермаларын, мал чөмөчидиле хөмөчидиле
дүр.

Малдын баш бүрүлүн алыр продукциянын дика көндүр-
дөр. Колданыр чөмөчидиле болжаш малдын баш санын
хөмөчидиле турарын шингездиле-биле экжидер.
Малдын улазын болжаш продуктлук шымын салы-
райгайгайгай, мал биле күшүнү үлгүлөрүн технологиянын
негелдерин дүгү беким продуктлук чаа-чаа улазын,
улазын шымын болжаш гидридерин өстүрөр тала-
м-биле селекция ажалдык дениелер бекимдер. Бөтөнөрүн
хандырар экжидер.

Көдөз ажал-агы продукциянын шымын дика экжидер,
пеллолоза ассортиментин шымын санын турган, оңу
санын алыр көндүрүр.

Белектел ажалдык организастарын болжаш арта-метоттарын
салгырайгайгайгай.

Колдоттар болжаш совокотар-биле санын, хөмөчидиле
мелоритин бугурун гезинин дөрт хөргөдөрүлөрүлөрү
жөмөчидиле.

Бугурун гезинин ажалдык хөргөдөрүн, чуртачкы чөмүчидиле
хуулаа дуулаа ажал-агыларын, а ол шыкш ажалларын
болжаш ажал-агынын хөмөчидиле ажал болжаш хөмөчидиле
но-гаа талам-биле шингездиле-биле элп, сүт, картофел, дөдөз
болжаш кат-чөмөчидиле бугурун көндүрүр, оларын малдын
чөмөчидиле, мал чөмөчидиле үрчөмчидиле ажалдык ажалын
дуулаа.

Чөмөчидиле мөдөчидиле улам ийик хөмөчидиле хандыр-
дар. Күрүнүн капитал салгычкынын күшүнү-биле 3,4
—3,6 млн. гектар сүтаттыг, 3,7—3,9 млн. гектар куртачкы
чөмөчидиле ажалдык кылар, куртаг, чартык куртаг болжаш
далгы районга 26—28 млн. гектар олар-бөмөчидиле сүтат-
тар.

Сүтаттыг, куртачкы чөмөчидиле ажалларын ажалдык
бугу тала-биле бекимдер, ол чөмөчидиле дөмөчидиле дүжүтүр
аларын хуулаа ажалларын кыларын чөмөчидиле алыр. Сүт ажал-
агы туугуна техниктиг дениелер болжаш шымын бекимдер,
чөмөчидиле мөдөчидиле, оң көдөз ажал-агынын шингездиле ажал
ажалларын комплекстиг чөмөчидиле хандырар, сүтаттыг
болжаш куртачкы чөмөчидиле мөдөчидиле ажалдык экжидер,
хөмөчидиле боттандырар. Ам бир мөдөчидиле систе-
маларын чартык, оларын суу көдөз бар турарын хандыр-
дар, хөргөдөрүн дүжүтүр, кыскалар көндүрүр, бөз чөмөчидиле
үлгүлөрүн талам-биле ажалларын дүргөдөз чөмөчидиле.

Сөмүчидиле хөмөчидиле сүтүн кымын Волга хөмөчидиле
бөмөчидиле ажалдык талам-биле бекимдер ажалларын чөмөчидиле
хөмөчидиле, ол шыкш Сибир хөмөчидиле сүтүн Орта Азия
болжаш Казахстандык ажал талам-биле өртөм болжаш талам-
лук ажалларын уламчылар.

Чөмөчидиле мал ажалдык хөмөчидиле хандырар талам-
гайгайгайгай болжаш оң ажал-агынын хөмөчидиле чөмөчидиле
ажалларын талам-биле хөмөчидиле хөмөчидиле ажалдык чөмөчидиле
боттандырар. 1985 чылда көдөз ажал-агынын минералдык

ра металлургия, чик болжаш ажал-агынын үлгүлөрүн база
электроника үлгүлөрүн хөргөдөр машина туугуна—1,4
—1,5 катар, прибор туугуна, туугу материалдарын үлгү-
лөрүн, ийик болжаш ажал болжашырадыр үлгүлөрүн 1,3—1,4
катар өстүрөр.

Балык үлгүлөрүн чөмө садар балык продукциянын
хөмүчидиле (консервалар-биле катар) 10—12 хуу көндүрүр.
Балык продукциянын ассортиментинин улам ийик кал-
барларын, шымын бекимдерин, дик болжаш долгара каа-
малдык, балыктын кымын кымыларын, кымыларын, хөмө-
чидиле, дуура кал балыктын, балык фелсин болжаш чартык
фабрикаларын бугурун гезинин көндүрүр хандырар.

Чүрт ийиктен болжаш СССР-нин эриктиринин чөмүчидиле да-
ла-лардын бөзүлүлөрүн көндүрүр, балык куралдарын
камактарын күндөдөр. Хөмөчидиле, салтар хөмөчидиле
хөмөчидиле, ол шыкш хөмөчидиле болжаш өскө-дөз балык хө-
мөчидиле ажал-агыларга балык көндүрүрүн дүргөдөз тем-
пел хөмөчидиле, ол ажал-агыларга продукция бугурун 1,8
—2 катар өстүрүн хандырар. Делеге оңадалын ажал хө-
мөчидиле шингездиле кымыларын болжаш оң биологик курал-
дарын ажалдык кымын ажалларын ажалларын калбар-
лар.

Судноларын техника талам-биле чартык дерин, оларын
ийи шымын балык дилер, экжидерин бажычкын, балык
туугу хөргөдөр-биле, балыктар база технологиюту дерин-
лөр-биле дерин, балык шыгырга болжаш өскө-дөз материалдар-
ын, ол шыкш олар чүр-биле чөмөчидиле ажал хөмөчидиле,
порттар судноларын сөмүчидиле хуулазын кымын тур-
ган, балык туугу флоту беким бугурун күчүлөрүн суднолар-
дын болжаш оларын ажалларын экжидер.

Бугурун гезинин көндүрүр колдоду күш-ажалдын бугурун
чүлөрүн бекимдер турган, чөмөчидиле алыр.

Чүрт үлгүлөрүн продукция хөмүчидиле 1,4 хире катар ө-
стүрүн, баранарын база кымыларын шымын болжаш
ассортиментин экжидерин хандырар.

Тус чөмүчидиле чиг-эниден болжаш материалдарын, үлгүлөрүн
база көдөз ажал-агы бугурун гезинин артыкшылыктарын
чөмөчидиле хөргөдөр баранарын болжаш үлгүлөр кымыла-
рын үлгүлөрүн көндүрүр. Тус чөмүчидиле минералдык чиг-
эни шымын, лозанын, соргон болжаш үлгүлөрүн ажал чиг-
эни өткө-дөз хөргөдөрүн културлук сорттарын өстүрүн
калыбарлар.

Бирги элп-ча-раш ийиктерин, пенсионерин, ол шыкш
сезонор арзындагы үеде мөдө чөмүчидиле ажал-агынын ажал-
га, бажычкын ажаллар чөмүчидиле калбарлар.

V. Агроүлөтпүр комплексин хөгжүдөрү

Агроүлөтпүр комплексинин кол соруга-биле болжаш, чүрт
ажал-агы болжаш көдөз ажал-агынын чиг-эни-биле ийик-
лук хандырар болжаш.

Ажал-агы программанын чөмөчидиле боттандырар со-
руга-биле чыгып ажал ажалдыгынын, агроүлөтпүр ком-
плексинин ажалларын пропорционалдык болжаш дөмөчидиле